

การตั้งชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาที่มาของชื่อ
The Naming of Schools in Bangkok: Case Study Origin of Name

ธันย์ชนก จันทรพวง¹ Thunchanok Chunpuang¹

ณัฐนิชา ใจเที่ยง² Natnicha Jaitheang²

นิจกุล ปฐมสิทธิพานิช³ Nidjakun Pathomsitthipanit³

อินทอร พลใจดี⁴ Intuon Poljaidee⁴

สโรชา โหลสกุล⁵ Salocha Losakul⁵

พัชรพรพรรณ กะตากูล⁶ Patcharapan Katakool⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาจากการตั้งชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สังกัดกรุงเทพมหานคร และรายชื่อโรงเรียนเอกชน สังกัดสามัญศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษขนาดใหญ่ และขนาดกลาง โดยใช้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนเป็นเกณฑ์ ปรากฏรายชื่อโรงเรียนที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 446 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่า ที่มาของชื่อโรงเรียนที่มีที่มาจากการตั้งชื่อ 1 ลักษณะ พบมากที่สุด คือ ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน พบรองลงมา คือ ตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ และตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์ ตามลำดับ นอกจากนี้พบที่มาของชื่อโรงเรียนที่มีที่มาจากการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ พบมากที่สุด คือ ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ พบรองลงมา คือ ตั้งชื่อจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นและการตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน และพบเป็นอันดับที่สาม คือ ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์ และตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามหน่วยงาน บริษัท และองค์กรต่างๆ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ที่มาจากการตั้งชื่อ, การตั้งชื่อ, ชื่อโรงเรียน

Abstract

This researching aims at studying in the names of the school in Bangkok. By analyzing the list of the name of public schools under the Office of the Basic Education Commission, Department of Education Bangkok Metropolitan Administration, and

¹⁻⁵สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻⁵Thai Language Program, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

⁶ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁶Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

the list of the name of private schools under the Department of General Education. Selected by Extra-large, Large, and Middle school (Classified by number of students). Appears a list of schools that can analyze a list of 446 names.

The result of the study indicated that the origin of the name of the school comes from the name 1 type. The most common is named by the school's location, or school environment, or what is available thing in the school. The second is named by important people. The Third is named by the purpose, respectively. In addition, find the origin of the name of the school comes from the name 2 types. The most common is named by the school's location, or school environment, or what is available thing in the school and named by important people. The second is named by important event and named by the school's location, or school environment, or what is available thing in the school. The Third is named by the school's location, or school environment, or what is available thing in the school and named by the purpose. And is named by the school's location, or school environment, or what is available thing in the school and named by the agency, company and organization, respectively.

Keywords: Sources of naming, Naming, School's name

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ โดยมนุษย์จะสรรหาสัญลักษณ์หรือถ้อยคำต่างๆมาใช้ในการสื่อสารและสื่อความหมาย ซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์หรือถ้อยคำอย่างหนึ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของคนในสังคม การตั้งชื่อมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะชื่อเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของคนนั้นหรือสิ่งนั้นว่าแตกต่างจากสิ่งอื่นเป็นหลักฐานที่ยืนยันถึงประวัติความเป็นมาและสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมของคนแต่ละยุคสมัย โดยมนุษย์เป็นผู้กำหนดชื่อให้กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน รวมไปถึงชื่อสถานที่ที่คนไทยให้ความใส่ใจและให้ความสำคัญในการตั้งชื่อ เห็นได้จากการตั้งชื่อวัด แม่น้ำ คลอง ถนน สะพาน ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสัมพันธ์และอยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน รวมไปถึง “โรงเรียน” ซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1025) เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีคุณภาพของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีต ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐานว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการเริ่มต้นวางรากฐานการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยคณะมิชชันนารีศึกษาฝ่ายโปรเตสแตนต์ โรงเรียนชายแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นที่ตำบลวัดแจ้ง เริ่มสอนเมื่อ พ.ศ.2395 ดำเนินการโดยนางบริดเลย์ จากนั้นย้ายไปที่ตำบลสำหรับและยุบโรงเรียนบางกอกคริสเตียนไฮสกูลมารวมด้วย ให้ชื่อว่า “สำหรับออยคริสเตียนไฮสกูล” และกลายเป็น “กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย” ในปัจจุบัน (200 ปี ของการศึกษาไทย, 2526: 27-30)

การตั้งชื่อโรงเรียนในอดีต สามารถแสดงให้เห็นที่มาของชื่อโรงเรียนได้ ยกตัวอย่างเช่น “โรงเรียนสำหรับออยคริสเตียนไฮสกูล” มีที่มาจาก การตั้งชื่อตามชื่อสถานที่ คือ ตำบลสำหรับ นอกจากนี้ชื่อโรงเรียนยังสามารถชี้ให้เห็นว่าเป็นโรงเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้เฉพาะเด็กชายได้มาศึกษา และชื่อโรงเรียนยังสะท้อนให้เห็น

ถึงผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโรงเรียน คือ ชาวคริสเตียน หรือหมายถึงกลุ่มมิชชันนารี แต่หลังจากนั้นโรงเรียนได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย” ชื่อโรงเรียนสำหรับเด็กผู้หญิงอย่าง “โรงเรียนแอสเรียต เอ็ม เฮาส์” มีที่มาจากที่ตั้งชื่อตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้าง คือ นางเฮาส์ แต่ต่อมาคนไทยนิยมเรียกว่า “โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง” และ “โรงเรียนวัดมหรณพาราม” มีที่มาจากที่ตั้งชื่อตามชื่อสถานที่ คือ วัดมหรณพาราม ในปัจจุบัน โรงเรียนมีการจัดตั้งระบบการศึกษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์รวมของความเจริญ มีการพัฒนาที่รวดเร็ว และเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา เชื้อชาติ จึงส่งผลให้มีการก่อตั้งโรงเรียนที่หลากหลายตามไปด้วย โดยระบบการศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็นภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งรัฐบาลมีสังกัดของโรงเรียนที่แบ่งตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 และสังกัดกรุงเทพมหานคร และภาคเอกชน มีสังกัดของโรงเรียนแบ่งเป็น สังกัดสามัญศึกษา และสังกัดนานาชาติ พบว่าจำนวนโรงเรียนมีอัตราการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และพบว่ามีที่ตั้งชื่อโรงเรียนที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อบ่งบอกและแสดงเอกลักษณ์หรือแสดงลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละโรงเรียน

จากการรวบรวมข้อมูลรายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่าโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครนี้มีความแตกต่างกัน โดยชื่อโรงเรียนแต่ละโรงเรียนสามารถบอกถึงที่มาของการตั้งชื่ออันแสดงถึงภาพสะท้อนสังคมที่สัมพันธ์กับความคิดและความเป็นอยู่ของคนไทยได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยในหัวข้อการตั้งชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาที่มาของชื่อ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากรายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลรายชื่อโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร รายชื่อโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ไม่รวมนานาชาติ) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นการตั้งชื่อสถานที่ เพื่อเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อโรงเรียน ดังรายละเอียดของการดำเนินวิจัยต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยเป็นรายชื่อโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และรายชื่อโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ไม่รวมนานาชาติ) รวมทั้งสิ้น 1,323 แห่ง โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ ดังนี้ รายชื่อโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 314 แห่ง และรายชื่อโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ไม่รวมนานาชาติ)

จำนวน 140 แห่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิเคราะห์รายชื่อโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง โดยใช้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนเป็นเกณฑ์ รวมทั้งหมดจำนวน 454 แห่ง แต่ในบทความนี้นำรายชื่อโรงเรียนมาวิเคราะห์ทั้งหมด 426 แห่ง เนื่องจากมีจำนวน 28 แห่งไม่ปรากฏข้อมูล จึงไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานครโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ไม่รวมนานาชาติ) หรือสัมภาษณ์ (กรณีโรงเรียนที่ไม่ปรากฏข้อมูลในฐานข้อมูลดังกล่าว) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎี ศึกษาวิเคราะห์รายชื่อโรงเรียนจากประวัติความเป็นมาของโรงเรียน เพื่อพิจารณาที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หาค่าร้อยละโดยนับความถี่ และเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย โดยการพรรณนาวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำรายชื่อโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก มาวิเคราะห์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์และจัดกลุ่มตามเกณฑ์ที่มาของชื่อโรงเรียน ซึ่งในบทความนี้นำเสนอผลการวิจัยที่ปรากฏมากที่สุด 3 ลำดับแรก ดังนี้

1. ชื่อโรงเรียนที่มีที่มาของการตั้งชื่อ 1 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อโรงเรียนโดยใช้ลักษณะการตั้งชื่อเพียง 1 ลักษณะ เช่น ตั้งตามตำแหน่งที่ตั้ง บุคคล เหตุการณ์ วัตถุประสงค์ หน่วยงานหรือบริษัทต่างๆ เป็นต้น
 - 1.1. ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่น ตำบลที่ตั้งอยู่ ชื่อวัด ชื่อแม่น้ำลำคลอง ชื่อสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ในสมัยรัชกาลที่ 2 มีการขยายเขตพระราชวัง และโปรดฯ ให้ทำสวนปลูกต้นกุหลาบสำหรับเก็บดอกใช้ในราชการ จึงเกิดมีสวนกุหลาบขึ้นในพระราชวัง และในสมัยรัชกาลที่ 3 โปรดฯ ให้แบ่งสวนกุหลาบส่วนหนึ่งสร้างคลังศุภรัตน์ ต่อมาในรัชกาลที่ 4 พระบรมพระชนกนาถมีพระประสงค์ที่จะให้รัชกาลที่ 5 ประทับอยู่ในที่ใกล้พระองค์ พระองค์จึงโปรดฯ ให้จัดตำหนักพระราชทานเป็นที่ประทับขึ้นที่ในสวนกุหลาบตรงตึกคลังศุภรัตน์ และได้เรียกพระตำหนักนี้ว่าพระตำหนักสวนกุหลาบ ต่อมากรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงดำริที่จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นแห่งหนึ่งเพื่อฝึกหัดหม่อมเจ้า และหม่อมราชวงศ์โดยเฉพาะให้เป็นทหารมหาดเล็ก จึงกราบบูลฯ ขอพระองค์ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัด

ตั้งโรงเรียนขึ้นในที่นั้น จึงได้เรียกชื่อว่า “โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ” และต่อมาได้ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย” (<http://www.sk.ac.th/>)

1.2 ตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ คือ การนำชื่อบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ หรือชื่อที่แสดงความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับผู้สร้างมาตั้งเป็นชื่อโรงเรียน เพื่อเป็นการยกย่องให้เกียรติ และประกาศคุณความดีของบุคคลนั้น แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ บุคคลสำคัญทางศาสนา, บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์และบุคคลสำคัญที่เป็นอนุสรณ์แก่โรงเรียน และบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

ตัวอย่างที่ 2 โรงเรียนแสงอรุณ

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญที่เป็นอนุสรณ์แก่โรงเรียน และบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

โรงเรียนแสงอรุณ ได้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานที่เป็นชื่อของคุณย่าและเพื่อเป็นการตอบสนองคำริของบิดาเมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตที่คิดจะจัดตั้งโรงเรียน มาสเตอร์บำรุง จึงได้ตั้งชื่อโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นว่า แสงอรุณ เพื่อเป็นอนุสรณ์แต่คุณย่าแสงและคุณพ่ออรุณ ซึ่งเป็นบุพการีของผู้ที่สร้างโรงเรียน (<http://www.sar.ac.th>)

1.3 ตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์ คือ การตั้งชื่อเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตั้งโรงเรียน เช่น การตั้งชื่อของโรงเรียนสตรี การตั้งชื่อของโรงเรียนเตรียมสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

ตัวอย่างที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ตั้งขึ้นตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2479 ซึ่งกำหนดการศึกษาระดับสามัญศึกษาไว้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ผู้ที่เข้าศึกษาชั้นอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) จะต้องเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษา ก่อน 2 ปี แต่ที่สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2481 ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยจะรับนักเรียนได้เพียงปี พ.ศ.2482 เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลการเตรียมนักเรียนเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุดังกล่าว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้พิจารณาดำเนินการโดยสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีมติให้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2480 โดยการตั้งชื่อโรงเรียนเป็นการตั้งตามวัตถุประสงค์ที่ได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้น คือ การเรียนเตรียมตัวก่อนที่จะเข้าศึกษาในระดับชั้นอุดมศึกษา (<http://www.triamudom.ac.th>)

2. ชื่อโรงเรียนที่มีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อโรงเรียนโดยใช้ลักษณะการตั้งชื่อ 2 ลักษณะประกอบกัน เช่น ตั้งตามตำแหน่งที่ตั้งและบุคคล หรือตั้งตามตำแหน่งที่ตั้งและเหตุการณ์ เป็นต้น ซึ่งในบทความนี้นำเสนอผลการวิจัยที่ปรากฏมากที่สุด 3 ลำดับแรก ดังนี้

2.1 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ

ตัวอย่างที่ 4 โรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและการตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ

โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ตั้งอยู่บริเวณชุมชนตลาดใหม่ดอนเมือง ริมคลองเปรมประชากร ซึ่งคุณกร จาตุรจินดา ได้บริจาคที่ดินจำนวน 35 ไร่ และในเวลาต่อมาทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศให้จัดตั้งโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ช่วงแรกได้อาศัยอาคารโรงเรียนตลาดใหม่จัดการเรียนการสอน มีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองและครู และมูลนิธิจาตุรจินดาขึ้น โดยมีนายเทพ จาตุรจินดา เป็นประธาน ชื่อของโรงเรียน “ดอนเมือง” มาจากชื่อเขตในบริเวณนั้น และ “จาตุรจินดา” มาจากนามสกุลของบุคคลซึ่งเป็นอนุสรณ์แก่โรงเรียน (<http://www.bdmj.ac.th/>)

2.2 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญ

ตัวอย่างที่ 5 โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ

โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก ตั้งอยู่เลขที่ 542 ถนนพระราม 9 แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานที่ดินให้กรุงเทพมหานคร ดำเนินการก่อสร้างโรงเรียน เพื่อเฉลิมฉลองในมหามงคลโรกาสเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 50 ปี และ “พระราม 9” เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน คือ ถนนพระราม 9 และ คำว่า “กาญจนภิเษก” หมายถึง (น.) พระราชพิธีที่พระเจ้าแผ่นดินกระทำเมื่อครองราชย์สมบัติได้ 50 ปี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 111) (<http://praram9.ac.th>)

2.3 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์

ตัวอย่างที่ 6 โรงเรียนสตรีวัดอัสสัมชัญ

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์

โรงเรียนสตรีวัดอัสสัมชัญ มีที่มาคือ คุณยายจิบ ปานขำ มีดำริที่จะสร้างโรงเรียนสำหรับกุลสตรี เพื่อให้เด็กผู้หญิงและพวกนี้ได้เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา แต่ยังไม่ทันสร้างก็ถึงแก่กรรม จึงให้คุณตาทองคำ ปานขำ (ลูกชาย) เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยได้รับความอนุเคราะห์จากพระพุทธรพยากรณ์ (เจริญ อุบัติโส) เจ้าอาวาสวัดอัสสัมชัญในขณะนั้น มอบที่ดินให้สร้างอาคารเรียน และเริ่มเปิดเรียนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2483 โดยชื่อของโรงเรียน “สตรี” มาจากวัตถุประสงค์ของผู้ก่อตั้งโรงเรียนที่ต้องการให้เด็กผู้หญิงมีที่เรียนต่อ และ “วัดอัสสัมชัญ” มาจากชื่อวัดในบริเวณโรงเรียน (<http://www.absornsawan.ac.th/>)

2.4 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามหน่วยงาน บริษัท และองค์กรต่างๆ

ตัวอย่างที่ 7 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

ชื่อโรงเรียนมีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามหน่วยงาน บริษัท และองค์กรต่างๆ

โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2479 ระยะเวลาแรกอาศัยเรียนที่

อาคารเรียนของโรงเรียนประชาบาลตำบลตลาดใหม่ ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศบำรุง)” จนกระทั่ง 15 มกราคม 2492 กองทัพอากาศได้จัดสรรที่ดินของกองทัพอากาศส่วนที่ติดกับคลองเปรมประชากรเหนือสถานีรถไฟดอนเมือง ให้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนแห่งใหม่ พ.ศ.2498 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อโรงเรียน จาก “โรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศบำรุง)” เป็น “โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง” โดยชื่อของโรงเรียน “ดอนเมือง” มาจาก ชื่อสถานที่ตั้งของโรงเรียนในบริเวณนั้น และกองทัพอากาศเป็นหน่วยงานที่ได้จัดสรรที่ดินให้ในการสร้างโรงเรียน (<http://www.donschool.ac.th/>)

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียน

ลำดับที่	ที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
1	ชื่อโรงเรียนที่มีที่มาของการตั้งชื่อ 1 ลักษณะ		
	1.1 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน	192	45.07
	1.2 ตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ	101	23.71
	1.3 ตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์	15	3.52
	1.4 ตั้งชื่อตามหน่วยงาน บริษัท และองค์กรต่างๆ	4	0.94
	1.5 ตั้งชื่อจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น	3	0.70
	1.6 ตั้งชื่อตามอื่นๆ	14	3.29
2	ชื่อโรงเรียนที่มีที่มาของการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ		
	2.1 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ	74	17.37
	2.2 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญ	8	1.88
	2.3 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามหน่วยงาน บริษัท และองค์กรต่างๆ	5	1.17
	2.4 ตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์และตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ	5	1.17
	2.5 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์	4	0.94
	2.6 ตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้งหรือสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและอื่น ๆ	1	0.23
	รวม	426	100.00

จากผลการศึกษาที่มาของชื่อโรงเรียน พบที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียน 1 ลักษณะและ 2 ลักษณะ ดังตารางข้างต้นตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาที่มาของชื่อโรงเรียนของชื่อโรงเรียน ผู้วิจัยอภิปรายผลโดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนให้ความสำคัญกับการใช้ตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนมาใช้ในการตั้งชื่อโรงเรียน

จากการศึกษาที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียนมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ ชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีที่มาจากสถานที่ ตำแหน่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก โดยจะปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อโรงเรียน เช่น การนำชื่อหมู่บ้าน ซอย ถนน แขวง เขต สถานที่ต่างๆ หรือสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับการระบุตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่นั้นๆ ให้ชัดเจน และง่ายต่อการจดจำ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของสถานที่นั้นๆ เช่น โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ตั้งอยู่ในบริเวณวัด คือ วัดเบญจมบพิตร โรงเรียนจึงใช้ชื่อวัดมาใช้ในการตั้งชื่อโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่มาของการตั้งชื่อถนนในกรุงเทพมหานครที่พบในงานวิจัยของ ปณิตา จิตมุง (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การตั้งชื่อถนนในกรุงเทพมหานครมีที่มาจากความหมายจากสถานที่ สภาพแวดล้อมเป็นส่วนมาก ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจจะแสดงให้เห็นถึงวิธีคิดของคนไทยว่าคนไทยให้ความสำคัญแก่สภาพแวดล้อมรอบตัวที่มีมาแต่อดีต และใช้สภาพแวดล้อมนั้นเป็นเครื่องช่วยระบุตำแหน่งของถนน และจากงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรี และสุชมาวดี ขำหิรัญ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาชื่อของสถานที่ต่างๆ ทำให้เห็นลักษณะสำคัญหรือลักษณะเฉพาะของสถานที่นั้นๆ ที่สะท้อนจากการตั้งชื่อด้วย

2. โรงเรียนให้ความสำคัญกับผู้อุปถัมภ์เพื่อเป็นการให้เกียรติ แสดงความขอบคุณและระลึกถึงบุคคลหรือองค์กรนั้นๆ

จากการศึกษาที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียนสะท้อนให้เห็นถึงการอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในสังคมไทย เห็นได้จากการที่ชื่อโรงเรียนมีการนำชื่อของบุคคลหรือองค์กรที่เป็นผู้อุปถัมภ์ สนับสนุน หรือมีอุปการคุณ ซึ่งบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้นอาจสนับสนุนโดยการบริจาคเงิน ที่ดิน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างโรงเรียน โดยชื่อของบุคคลหรือองค์กรนั้นจะปรากฏในส่วนหนึ่งของชื่อโรงเรียน เพื่อเป็นการให้เกียรติ แสดงความขอบคุณ และระลึกถึงบุคคลหรือองค์กร เช่น โรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์ ได้รับการบริจาคที่ดินจากนายหลง คชเผือก ทางโรงเรียนจึงตั้งชื่อโรงเรียนว่า คชเผือกอนุสรณ์ เพื่อเป็นการให้เกียรติและระลึกถึงสกุลคชเผือกที่มีอุปการคุณในการบริจาคที่ดินในการสร้างโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญและยกย่องเชิดชูผู้มีพระคุณหรือผู้อุปถัมภ์อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่มาของการตั้งชื่อวัดในกรุงเทพมหานครที่พบในงานวิจัยของนฤมล ตุงคะโหด (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การตั้งชื่อวัดมีความนิยมตั้งตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัด นอกจากนี้จะมีที่มาหรือความหมายเพื่อเป็นการอุทิศผลบุญกุศลแก่ผู้สร้างวัดแล้ว ยังแสดงความมุ่งหวังในเรื่องของชื่อเสียงเกียรติยศ ความเคารพยกย่องด้วย

3. ชื่อโรงเรียนที่มีคำว่า “ราษฎร์” หรือ “ประชา” ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในชื่อของโรงเรียน

จากการศึกษาที่มาของการตั้งชื่อโรงเรียนผู้วิจัยสังเกตเห็นชื่อโรงเรียนที่มีคำว่า “ราษฎร์” หรือ “ประชา” ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในชื่อ โดยส่วนใหญ่โรงเรียนที่มีชื่อปรากฏร่วมกับคำดังกล่าวนี้ มีที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มคน ชาวบ้านหรือชุมชนที่ให้การสนับสนุนสร้าง การบริจาคหรือการบูรณะโรงเรียน ซึ่ง

แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มคน ชาวบ้าน หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เช่น โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนประชาอุทิศ โรงเรียนราษฎร์บูรณะ โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์ เป็นต้น

การศึกษาที่มาของชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานครสังเกตได้ว่ามีแนวโน้มการตั้งชื่อมาจากสถานที่ ตำแหน่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนหรือสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียน เพื่อเป็นการระบุตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนให้ชัดเจน และง่ายต่อการจดจำ รวมทั้งชื่อโรงเรียนสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยความกตัญญูของคนไทย สังเกตได้จากการนำชื่อของบุคคลหรือองค์กรผู้อุปถัมภ์ค้ำชูโรงเรียนมาตั้งเป็นส่วนหนึ่งของชื่อโรงเรียน เพื่อให้เกิดเกียรติ แสดงความขอบคุณ และระลึกถึงบุคคลหรือองค์กรนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคน ชาวบ้าน หรือบุคคลในชุมชน จากการร่วมมือร่วมใจในการสนับสนุนการสร้าง การบริจาคหรือการบูรณะโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาที่มาของการตั้งชื่อที่มีการศึกษาข้อมูลรายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานครเท่านั้น หากมีการศึกษาการตั้งชื่อโรงเรียน หรือชื่อสถานที่อื่น ๆ ทำให้เห็นระบบวิธีคิดและที่มาของการตั้งชื่อในมุมต่าง ๆ ที่อาจสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่แตกต่างกันไปได้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล ตุงคะโหด. 2554. การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปณิตา จิตมุง. 2554. การตั้งชื่อบ้านในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน)
- โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา. ม.ป.ป. ประวัติโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา. โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา แหล่งที่มา: <http://www.bdmj.ac.th/>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง. ม.ป.ป. เกี่ยวกับโรงเรียน. โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง แหล่งที่มา: <http://www.donschool.ac.th/>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. 2559. ประวัติโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แหล่งที่มา: <http://www.triamudom.ac.th>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก 2. 2561. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน. โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก 2 แหล่งที่มา: <http://praram9.ac.th/>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนสตรีวิฑฒ์ปลสรวรรค์. 2558. ประวัติ. โรงเรียนสตรีวิฑฒ์ปลสรวรรค์ แหล่งที่มา: <http://www.absornsawan.ac.th/>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. ม.ป.ป. ประวัติศาสตร์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย แหล่งที่มา: <http://www.sk.ac.th/>, 22 มกราคม 2561
- โรงเรียนแสงอรุณ. ม.ป.ป. ประวัติการก่อตั้งโรงเรียน. โรงเรียนแสงอรุณ แหล่งที่มา: <http://www.sar.ac.th>, 22 มกราคม 2561
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์, สุขุมาวดี ชำหิรัญ. 2527. ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอกวิทย์ ณ ถลางและคณะ. 2526. 200 ปี ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.